

Litla upplestrarkeppnin í 4. bekk
Skólaárið 2022-2023

Lokahátíð í apríl 2023

Uppröðun skiptir máli. Allir nemendur sitja/standa á móti gestum, raðað í fallegar raðir, fer eftir fjölda og húsnaði. Þarf að vera nokkuð gott rými svo lesarar njóti sín, séu ekki of nálægt áheyrendum. Gestir boðnir velkomnir, skólastjóri/kennari eða kynnir. Gera þarf grein fyrir Litlu upplestrarkeppninni, sem hófst í Hafnarfirði 2010 og svo á viðkomandi svæði og hver markmiðin eru. Kynnir stýrir því hvernig nemendur kynna sig eða hann kynnir þá. Það þarf að vera vel æft þarf og heyrast vel. Möguleiki að kynna höfunda í upphafi frekar en við hvert atriði.

Dagskrá

1. Tónlistaratriði (gæti verið söngur eða eitt lag spilað á hljóðfæri)
2. Ljóð. *Snati og Óli* (*Þorsteinn Erlingsson*)
4. Texti: *Óskabjúgað* (*Þjóðsaga*)
5. Ljóð: *Kurteisi* (*Kristján Hreinsson*)
6. Málfarsmolinn
7. Þula: *Gamla konan* (*Úr handritum Steingríms Arasonar*)
8. Gestalesari úr 7. bekk, fulltrúi skólans úr upplestrarkeppninni í 7. bekk (hugsanlega varamaður!) sem haldin var í mars, les t.d. ljóð sem nemandinn flutti á viðkomandi lokahátíð.
9. Ljóð: *Draumur Óla* (*Stefán Jónsson*)
10. Tónlistaratriði
11. Texti: *Refurinn og krákan*
12. Þula: *Dýraþula* (*Kristján Hreinsson*)
(skoða líka *Mánaðaþulu* í lesefni 2017 og/eða *Kött og mús* 2017)
13. Andheiti
14. Blíðlyndi (*Kristján Hreinsson*)
15. Orð (*Þórarinn Eldjárn*)

Snati og Óli (Þorsteinn Erlingsson)

Lestur eða samsöngur

Allir Heyrðu snöggvast, Snati minn,
snjalli vinur kæri,
heldurðu ekki hringinn þinn
ég hermannlega bæri?

Lof mér nú að leika að
látúnshálgjörð þinni;
ég skal seinna jafna það
með jólaköku minni.

Jæja þá, í þetta sinn
þér er heimil ólin.
En hvenær koma, kæri minn,
kakan þín og jólin?

Óskabjúgað (Þjóðsaga)

Sögumaður

Fátækur bóndi og kona hans settust einu sinni að borði og höfðu eigi annað til matar en jarðepli. Konan varpaði öndinni mæðilega og mælti.

Lesari (konan)

Ó, ég vildi að við fengjum einhvern tíma eitthvað annað að borða en þessi jarðepli.

Sögumaður

Í sömu andrúnni stökk álfur upp á borðið og sagði.

Lesari (álfurinn)

Þið skuluð fá þrjár óskir. Segið þið til, hvað þið viljið fá.

Sögumaður

Konan var ekki lengi að hugsa sig um og sagði.

Lesari (konan)

Ég vildi að ég ætti mér álnarlangt bjúga til miðdegisverðar.

Sögumaður

Í sama bili datt bjúgað niður á diskinn hennar. Ánægjan skein út úr konunni við þetta, en maður hennar varð bálreiður og hrópaði í bræði sinni.

Lesari (maðurinn)

Alltaf ertu jafnheimsk. Ekki nema það þó, að óska sér bjúga þegar maður getur fengið eitthvað miklu betra. Það væri mátulegt handa þér að bjúgað að tarna yrði fast við nefið á þér.

Sögumaður

Þá stökk bjúgað upp á nefið á konunni. Og konan togaði í og karlinn togaði í en bjúgað sat sem fastast. Þá klóraði bóndi sér í höfðinu og sagði með grátstafinn í kverkunum.

Lesari (maðurinn)

Sjáðu nú. Tvær óskirnar eru búnar. Nú er ekki nema ein eftir. Og ekki geturðu gengið með bjúgað að tarna á nefinu alla ævi þína. Nú er ekki annað ráð en óska því burtu aftur.

Sögumaður

Bjúgað hvarf og álfurinn hvarf og hjónin settust aftur að jarðeplunum sínum og óskuðu sér nú einskis framar.

Kurteisi *(Kristján Hreinsson)*

Lesari	1	Ef er ég í einhverjum vafa
	2	og erfið mér kurteisin finnst
	1	þá vil ég í hávegum hafa
	2	þá hugsun sem kostar mig minnst.
Lesari	3	Ég sé það ef hógværð ég safna
	4	að samviskan er ekki blind
	3	og hugsun mín hlýtur að dafna
	4	í háttvísri birtingarmynd.
Lesarar		Þótt fjöldanum finnist það skrytið,
1 – 4		þá frábært ég jafnan það tel,
eða allir		að kurteisi kostar svo lítið
		en kemur sér alstaðar vel.

MÁLFARSMOLINN

Hugsanlegt að hver nemandi stigi fram og lesi einn málshátt eða tvo. Hægt að fækka eða fjölga málsháttunum, fer eftir stærð nemendahópsins.

1. Þegar kötturinn er úti leika mýsna inni.
2. Sá vægir sem vitið hefur meira.
3. Margur er knár þótt hann sé smár.
4. Sá er vinur er í raun reynist.
5. Barnið vex en brókin ekki.
6. Það læra börnin sem fyrir þeim er haft.
7. Sjaldséðir eru hvítir hrafnar.
8. Allt er vænt sem vel er grænt.
9. Maður er manns gaman.
10. Oft er lofn á undan stormi.
11. Góð íþrótt er gulli betri.
12. Margar hendur vinna létt verk.
13. Illur á sér ills von.
14. Oft kemur góður þá getið er.
15. Best er illu af lokið.
16. Margt er það sem í þokunni býr.
17. Öllu gamni fylgir nokkur alvara.
18. Aldrei verður á allt kosið.
19. Blindur er bóklaus maður.
20. Allir hafa börn verið.
21. Bók er best vina.
22. Tímarnir breytast og mennirnir með.
23. Fjarlægðin gerir fjöllin blá og mennina mikla.
24. Hverjum þykir sinn fugl fagur.
25. Sælla er að gefa en þiggja.

Gamla konan *(Úr handritum S.A.)*

- Lesari (Einn eða tveir saman)
- Einsetukona átti sér **hús**
og alhvítan kött, sem veiddi **mús**.
- Lesari Hún átti fátt og var ekki **rík**
nema átján kindur og smalatík.
- Lesari og eina mislita mjólkurkú,
já, mikið var þetta snoturt **bú**.
- Lesari Út frá bænum var iðgrænt **tún**,
og engið náði upp á heiðar**brún**.
- Lesari Hún elti kindurnar upp á **fjall**
og ærnar mjólkaði í stóran **dall**,
- Lesari svo fór hún beint í eldhús **inn**
og eldaði mjólkurdropann **sinn**.
- Lesari Á hlóðunum sínum hafði hún **pott**
á hrygg úr hval var sætið **gott**.
- Lesari Hún sat og horfði inn í **eld**
hvern einasta morgun, sérhvert **kveld**.
- Lesari Hún átti ei bónda og engin **börn**
en aftur á móti grjónakvörn.
- Lesari Þar malaði hún út á mjólkur**graut**
og máltíðarinnar dável **naut**.
- Lesari Af kindunum sínum klippti hún **ull**
og keypti fyrir það barnagull.
- Lesari Og þarna flykkust fjölmörg **börn**,
þar var fallett svell á stórri **tjörn**.
- Lesari Og oftast þegar þau héldu **heim**,
hún hafði eitthvað að gefa **þeim**.

Draumur Óla *(Stefán Jónsson)*

Lesari (Einn eða tveir saman, gæti hentað vel að skiptast á línun.)

Eina nóttina nú fyrir skömmu,
eina nótt þegar allt var svo hljótt,
þá mælti hann Óli við mömmu:
Ó, mamma, ó, vaknaðu fljótt.

Lesari Hún spurði með undrun og ótta
hver ósköpin gengju á hér.
Hún spurði með undrun og ótta:
Ja, Óli, hvað gengur að þér?

Lesari Ó, veistu hvað, volaði Óli,
ó, veistu hvað, stundi hann hljótt.
Ó, veistu hvað, volaði Óli,
Ó, veistu, mig dreymdi svo ljótt.

Lesari Hvað dreymdi þig, drengur? hún spurði,
hvað dreymdi þig nú, litla skinn?
Hvað dreymdi þig, drengur? hún spurði.
Hvað dreymdi þig, ræfillinn minn?

Lesari En Óli gat alls ekki svarað,
hann uppi í bólinu sat.
Nei, Óli gat alls ekki svarað
en orgaði meira en hann gat.

Lesari Hún spurði: Hvað er þetta, Óli,
því ertu eins trylltur og ljón?
Hún spurði: hvað er þetta, Óli
því orgarðu svona eins og flón?

Lesari Þá sagði hann þann draum sem hann dreymdi,
að dreyma slíkt enginn er fús,
Hann sagði þann draum sem hann dreymdi:
Mig dreymdi ég væri orðinn mús.

Refurinn og krákan (*úr dæmisögum Esóps*)

Sögumaður 1

Kráka hafði nælt sér í stærðar ostbita í gluggakistu og hafði nú komið sér fyrir á hárrí trjágrein og ætlaði að fara að gæða sér á ostinum. Refur nokkur sá þennan girnilega bita í goggi krákunnar og reyndi nú að hugsa upp ráð til að ná honum.

Refurinn

Æ, kráka, en hvað vængirnir þínir eru fallegir! En hvað augun þín eru björt! Og hvað hálsinn er tignarlegur! Og brjóstið á þér er í rauninni eins og arnarbrjóst! Og klærnar - ég segi það satt - það jafnast ekkert á við þær hjá neinu dýri á jörðinni. Ef röddin í þér er í samræmi við fegurð þína ættir þú skilið að vera kölluð drottning fuglanna!

Sögumaður 2

Krákan varð svo upp með sér af smjaðri refsins að hún opnaði gogginn til að láta hann heillast af krunkinu - en þá datt ostbitinn og rebbi var fljótur að grípa hann. Og áður en hann gekk burtu kallaði hann til krákunnar:

Refurinn

Það má vel vera að þú hafir rödd, en hvar eru gáfurnar?

Gömul vísa um refinn (*Einar Sigurðsson*)

Refurinn hælir hrafni mest,
hann kunni að syngja fugla best,
krummi trúði og kvað við dans,
komst svo rebbi að osti hans.
Heimskur er sá sem hugnast orðin hæðins manns.

DÝRAÞULA (*Kristján Hreinsson*)

Lesari 1 Hér færi ég um víðan völl
og varla myndi drolla
og æddi jafnvel upp um fjöll
ef ég væri rolla.

Lesari 2 Í sauðahópnum sæi mig
sérhver labbakútur
því oft ég færi á efsta stig
ef ég væri hrútur.

Talkór **Svo dásamleg er dýraþjóð**
því dýrin eru ljúf og góð.

Lesari 3 Ég hentist yfir hagann fljótt
og hlypi yfir síkin,
ég eflaust væri eftirsótt
ef ég væri tíkin.

Lesari 4 Ég myndi smala heilli hjörð
og helst ei stía sundur
og hlypi upp um ótal börð
ef ég væri hundur.

Talkór **Svo dásamleg er dýraþjóð**
því dýrin eru ljúf og góð.

Lesari 5 Úr fjósi mínu færi ég
ef fengi ég að velja
og oft ég hlypi út á veg
ef ég væri belja.

Lesari 6 Með hornin ávallt upp í loft
eins og trylltur ruddi
ég myndi baula æði oft
ef ég væri tuddi.

Talkór **Svo dásamleg er dýraþjóð
því dýrin eru ljúf og góð.**

Lesari 7 Ég gæti malað, mjálmað hátt
og myndi engan hræða
ég yrði sjálfsagt alltaf sátt
ef ég væri læða.

Lesari 8 Ég myndi klifra upp í eik
eins og Hrói höttur
og ætti kraft í allan leik
ef ég væri köttur.

Talkór **Svo dásamleg er dýraþjóð
því dýrin eru ljúf og góð.**

Lesari 9 Ég myndi vappa vítt og breitt
um völlinn iðjagræna
og æti korn mitt yfirleitt
ef ég væri hæna.

Lesari 10 Mitt prik ég glaður gæti átt
og garg mitt yrði vani,
ég gala yrði afar hátt
ef ég væri hani.

Talkór **Svo dásamleg er dýraþjóð
því dýrin eru ljúf og góð.**

Lesari 11 Ég myndi vera mild og góð
og myndi engan skamma,
ég eflaust myndi yrkja ljóð
ef ég væri mamma.

Lesari 12 Ég hugsa myndi hér um dýr
og hætta öllu kvabbi
ég segði ykkur ævintýr
ef ég væri pabbi.

Talkór **Svo dásamleg er dýraþjóð
því dýrin eru ljúf og góð.**

ANDHEITI (Tveir, eða fleiri lesarar stíga fram)

Lesari 1 (eða fleiri)

Lesari 2 (eða fleiri)

dagur	nótt
sumar	vetur
ljós	myrkur
hvítur	svartur
gleði	sorg
kuldi	hiti
suður	norður
morgunn	kvöld
rok	logn
líf	dauði
stór	lítill
vestur	austur
hlæja	gráta
svangur	saddur
langur	stuttur
bjartur	dimmur
skítugur	hreinn

Bliðlyndi (Kristján Hreinsson)

Lesari 1 Með blíða lund hér búum við
2 sem börn hjá lífsins vegi,
1 göngum áfram, hlið við hlið
2 og heilsum nýjum degi.

Lesari 3 Ef leggst í dvala lundin blíð
4 og ljósið er á förum
3 þá biðjum við um betri tíð
4 með bros á okkar vörum.

Lesarar Hver hugur syngur lífsins lag
1-4 sem lofað öll við fáum
því andleg snerting er í dag
það eina sem við þráum.

ORÐ *(Pórarinn Eldjárn)*

Tveir lesarar:	Orð í eyrum orð á vörum sem við svörum sem við heyrum sem við segjum sem við beygjum.
(bætist við einn lesari)	Orð sem við þyljum orð sem við skiljum.
(einn bætist við eða fleiri)	Orð í breiðum uppi á heiðum. Orð á rangli stök á stangli.
(fleiri bætast við)	Orð í borgum orð á torgum Orð sem við orgum orð í sorgum
(fleiri bætast við)	Orðahlátur orðagrátur. Orðagátur orðaslátur.
(fleiri bætast við)	Orð sem arga orð að garga orð sem bjarga. Orð sem þvarga orð að farga.
(allur hópurinn)	Orð í straumi Orð í flaumi. Orð í laumi Orð í draumi.
(lesið sterkt)	Orð í orði Orð á borði. Orð af orði ORÐAFORÐI